Työ- ja elinkeinoministeriö NEUVOSTORAPORTTI TEM2020-00505

EOS Karjalainen Eero(TEM), Niemi Ville(UM)

07.10.2020

JULKINEN

Asia

Energiaministereiden epävirallinen videokokous 6.10.2020

Kokous

Epävirallinen energiaministerikokous 06.10.2020

Epävirallisessa energiaministerien videokokouksessa käytiin keskustelu EU:n energia- ja ilmastotavoitteista vuodelle 2030. Keskustelun taustana oli erityisesti komission ehdotus vuoden 2030-päästövähennystavoitteen korottamisesta vähintään 55 %:iin, sekä ehdotuksen yhteydessä julkaistu EU-tasoinen arviointi kansallisista energia- ja ilmastosuunnitelmista. Arvioinnissa kuvataan EU:n etenemistä uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta koskevia tavoitteiden saavuttamisessa ja esitetään arvio siitä, minkä verran energiatavoitteita tulisi nostaa korotettuun 2030-päästövähennystavoitteeseen pääsemiseksi. Komissaari Simson totesi, että komissio tulee tavoitteiden edistämiseksi avaamaan energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevat direktiivit uudelleenkäsittelylle vuonna 2021. Keskustelussa jäsenvaltiot ilmaisivat laajasti tukensa EU:n 2050-ilmastoneutraaliustavoitteelle ja energiasektorin toimille tavoitteen saavuttamiseksi, mutta ehdotus 2030-päästövähennystavoitteen korottamisesta herätti kiitosten lisäksi myös epäilyksiä. Kriittisimmin tavoitteen korottamiseen suhtautuneet jäsenvaltiot painottivat, että asiasta on päätettävä Eurooppa-neuvoston tasolla. Energiatavoitteiden edistämisen keinoja käsiteltiin laajasti ja esimerkiksi rakennusten energiatehokkuuden parantaminen nähtiin keinona edistää tavoitteita auttaen samalla elpymistä sekä työllisyyttä. Lisäksi puheenvuoroissa käsiteltiin muun muassa komission tulevia ja jo julkaisemia strategioita energiasektorilla, vedyn roolia tavoitteiden saavuttamisessa sekä päästökaupan laajentamista. Keskustelun päätteeksi puheenjohtaja totesi, että ainakin vety ja merienergiastrategioihin tullaan palaamaan joulukuun energianeuvostossa. Puheenjohtajan ja komission päätöspuheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota Valko-Venäjän Astravetsin ydinvoimalan tilanteeseen, jota sekä komissio että neuvoston puheenjohtaja lupasivat seurata tiiviisti.

EU:n energia-asioista vastaavat ministerit osallistuivat 6.10.2020 neuvoston puheenjohtajavaltio Saksan koolle kutsumaan, videokokouksena järjestettyyn epävirallliseen ministerikokoukseen, jossa ministerit kävivät keskustelun EU:n 2030-energiatavoitteisiin liittyen. Keskustelun viitekehyksen muodostivat puheenjohtajan toimittama tausta-aineisto ja komission 17.9.2020 antamat tiedonannot EU:n päästövähennystavoitteen korottamisesta sekä EU-tasoisesta kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien (NECP) arvioinnista. Komissio esittää vuoden 2030-päästövähennystavoitteen korottamista vähintään 55 %:iin vuoden 1990 tasoon verrattuna.

Kokoukseen osallistui EU-jäsenvaltioiden edustajien lisäksi energiakomissaari Kadri Simson. Suomea kokouksessa edusti elinkeinoministeri Mika Lintilä. Aloituspuheenvuorossaan kokouksen puheenjohtajan toiminut Saksan elinkeino- ja energiaministeri Peter Altmaier viittasi edellisenä päivänä järjestettyyn korkean tason vetykonferenssiin, johon myös EU:n energia-asioista vastaavat ministerit oli kutsuttu osallistumaan. Altmaier totesi, että vaikka vetyaihe jäikin koronavirustilanteen huonontumisesta johtuneen videoformaattiin siirtymisen myötä pois ministerikokouksen asialistalta, vety on edelleen EU:n energiapolitiikassa tärkeä ajankohtainen aihe, jota tullaan käsittelemään myös joulukuun energianeuvostossa neuvoston päätelmien muodossa. Hän näki vedyllä keskeisen roolin EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Komissaari Simson kävi omassa tour de table -keskustelun käynnistäneessä puheenvuorossaan läpi komission syyskuussa antamien tiedonantojen sisältöä. EU-tason arviointi kansallisista energia- ja ilmastosuunnitelmista osoittaa, että 55 %:n korotettu päästövähennystavoite on mahdollista saavuttaa, mutta tehtävä vaatii myös energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevien tavoitteiden korottamista sekä toimia kaikilla politiikkasektoreilla. Politiikkainstrumenttien on muodostettava koherentti, EU:n kilpailukykyä edistävä kokonaisuus. Komission vaikutusarvioinnin mukaan nykyiseen uusiutuvan energian tavoitteeseen ollaan pääsemässä kirkkaasti, mutta energiatehokkuuden osalta tilanne on hankalampi jo nykyisenkin tavoitteen osalta. Jotta korotettuun energiatehokkuustavoitteeseen (36–37 %) päästäisiin, tarvitaan toimenpiteitä useilla rintamilla, joista erityisesti rakennussektori on keskeisessä roolissa. Komissio tulee muiden aloitteiden ohessa avaamaan energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevat direktiivit uudelleentarkastelulle vuonna 2021. Molempien direktiivien uudelleenkäsittelyä tulevat edeltämään komission vaikutusarvioinnit. Myös TEN-E-regulaatiota tullaan tarkastelemaan uudelleen niin, että se täydentäisi komission vuonna 2020 julkaisemia strategioita energiasektorilla. Simson kävi vielä lopuksi läpi EU-tasoisen NECP-arvioinnin keskeisiä tuloksia ja totesi, että kansallisia suunnitelmia tullaan tarvittaessa lähivuosina päivittämään vastaamaan korotettua kunnianhimon tasoa.

Useat jäsenvaltiot kiittivät puheenvuoroissaan komissiota sen syyskuussa julkaisemista tiedonannoista todeten, että NECP:it muodostavat hyvän pohjan keskustelulle 2030-ilmasto- ja energiatavoitteista. Monissa puheenvuoroissa komission ehdotukseen päästövähennystavoitteen nostamisesta vähintään 55 %:iin suhtauduttiin myönteisesti, mutta toisaalta ehdotukseen myönteisesti suhtautuneissa puheenvuoroissa esitettiin myös ehtoja sille, mitä tavoitteen nostamisen hyväksyminen edellyttää. Osa jäsenvaltioista näki ambitiotason korottamisessa suurempia ongelmia nähden sen merkittävänä poliittisena kysymyksenä, josta tulee päättää Eurooppa-neuvoston tasolla. Eurooppa-neuvoston onkin määrä käsitellä 2030-päästövähennystavoitteen korottamista kokouksessaan 15.–16.10.

Päästövähennystavoitteen korottamiseen kriittisimmin suhtautuneet jäsenvaltiot kuitenkin painottivat sitoutuneisuuttaan EU:n ilmastopolitikkaan ja 2050-ilmastoneutraaliustavoitteeseen. Keskustelussa nousi esiin jäsenvaltioiden näkemysten eroavaisuus siinä, miten tarvittavat päästövähennykset saavutetaan. Toisessa päässä ovat jäsenvaltiot, joiden mielestä tavoitteen pitäisi olla, että kaikki, tai ainakin valtaosa tulevaisuudessa käytettävästä energiasta tulee olla uusiutuvaa, puhdasta energiaa. Toiset jäsenvaltiot puolestaan korostivat jäsenvaltioiden oikeutta päättää käyttämistään energianlähteistä tavoitteiden saavuttamisessa. Tässä yhteydessä puheenvuoroissa viitattiin erityisesti ydinenergian ja maakaasun hyödyntämiseen ja siihen, että kaikkien energialähteiden asema tulisi arvioida objektiiviset taksonomian viitekehyksessä.

Puheenvuoroissa käsiteltiin näkemyksiä tavoista, joilla 2030-energiatavoitteisiin pitäisi pyrkiä. Keskustelua käytiin erityisesti energiatehokkuudesta, jossa komission arvioinnin mukaan nykytavoitteeseen ei olla pääsemässä. Osa jäsenvaltioista esitti, että energiatehokkuus ensin -periaatteen tulisi olla toimia ohjaava prioriteetti. Erityisesti rakennusten energiatehokkuuden parantaminen mainittiin useissa puheenvuoroissa keskeisenä keinona energiatehokkuustavoitteen

edistämisessä. Tässä yhteydessä osa jäsenvaltioista mainitsi odottavansa komission rakennusten energiatehokkuuden edistämistä koskevan Renovation Wave -aloitteen julkaisua.

Pöytäkierroksen aikana myös päästökaupan laajentaminen nousi usein esiin. Toisaalta komission aloitteita asiaan liittyen odotetaan mielenkiinnolla, toisaalta ajatus järjestelmän ulottamisesta esimerkiksi liikenteeseen ja rakennuksiin herättää myös epäilyksiä. Myös instrumentti hiilen hinnoittelemiseksi jakoi jäsenvaltioita ja osassa puheenvuoroja toivottiin jäsenvaltioiden tulotasojen eroavuuden huomioimista todeten, että instrumentti ei saisi aiheuttaa energiaköyhyyttä. Useissa puheenvuoroissa todettiinkin, että välinettä ja sen vaikutuksia on analysoitava huolellisesti.

Kokouksen lopulliselta agendalta pudonnut vety herätti keskustelua. Vedyssä nähdään laajasti potentiaalia, vaikka yleinen näkemys onkin, ettei se ole ajankohtaista vielä 2030-tavoitteiden toteutumisen näkökulmasta. Vedyn hyödyntämiseen tähtäävä tutkimus- ja kehitystyö esitettiin osassa puheenvuoroja tärkeänä 2050-ilmastoneutraaliustavoitteen kannalta. Komission heinäkuussa 2020 julkaisema EU:n vetystrategia luo näille toimille pohjan. Myös myöhemmin tänä vuonna julkaistavaa uusiutuva merienergiaa -strategiaa odotetaan mielenkiinnolla. Useat jäsenvaltiot näkevät merituulivoiman keskeisenä energialähteenä tulevaisuudessa. Toimiin merituulivoimaa koskevan jäsenvaltioiden välisen yhteistyön lisäämiseksi on ryhdytty. Muutamassa puheenvuorossa mainittiin myös edeltävällä viikolla allekirjoitettu julkilausuma, jossa kahdeksan Itämeren alueen jäsenvaltiota (ml. Suomi) sitoutuivat lähentämään merituulivoimaan liittyvää yhteistyötään Itämerellä. Komission kuluvan vuoden strategioista myös energiajärjestelmäintegraatiostrategia nousi joissakin puheenvuoroissa esiin. Järjestelmäintegraation mainittiin olevan hyvä lähtökohta kustannustehokkaan energiajärjestelmän rakentamisessa.

Myös ministeri Lintilä mainitsi kustannustehokkuuden omassa puheenvuorossaan todeten, että sen pitäisi olla EU:n strategian lähtökohta korotettavan päästövähennystavoitteen saavuttamisessa. Lisäksi hän korosti toimintaympäristön vakauden ja huolellisten vaikutusarviointien tärkeyttä päästövähennyksiin tähtäävien investointien syntymisessä. Lisäksi Lintilä viittasi energiatehokkuusdirektiivin uudelleenarviointiin toteamalla, että energiatehokkuudessa on lisääntyvän sähköistymisen myötä tärkeää keskittyä tosiasialliseen energiatehokkuuteen, eikä puhtaan energian käytön rajoittamiseen. Lopuksi hän toi esiin Suomen teknologianeutraalin lähestymistavan, jonka mukaan kaikkia vähähiilisiä teknologioita on edistettävä tunnistaen kuitenkin samalla potentiaalin, joka esimerkiksi power-to-X-ratkaisuilla ja puhtaalla vedyllä on EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Tour de table -kierroksen päätteeksi komissaari Simson muistutti komission lukuisista tulevista energia-aloitteista, joista ainakin vety- ja merienergiastrategiaan tullaan ministeri Altmaierin mukaan palaamaan joulukuun virallisessa energianeuvostossa. Molemmat kiinnittivät loppupuheenvuoroissaan erityisesti huomiota Valko-Venäjän Astravetsin ydinvoimalaitoksen tilanteeseen, jota sekä komissio että neuvoston puheenjohtaja lupasivat seurata tiiviisti.

Suomen edustajat
Elinkeinoministeri Mika Lintilä

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	energia, energiatehokkuus, liikenne-, televiestintä- ja energianeuvosto, uusiutuvat energianlähteet
Hoitaa	**LVM, TEM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, MMM, OKM, PLM, UM, VM, VNK, VTV, YM